

Euskara eta eskola: Euskararen bir-hedapenean hainbat arazo

Lontxo Oihartzabal

Bi arlo ezberdinetan egin beharko lana euskarak, indartuz, bere etorkizuna ziurtaturik ikus dezan:

1. Euskal hiztunak "hiztun oso" bilaka daitezten, hau da, euskaraz mintzatu ezezik, euskaraz irakurtzeko eta idazteko ere trebatu egon daitezten, eta hori, bakoitzak bere bizibide arruntean behar duen edozein arlotan.
2. Jatorriz euskararik ez dakitenak, Euskal Herrian bizi behar eraginik, euskara ikastera jarritz, berentzat berri den hizkuntza honetan "hiztun oso" bilakatu bitartean.

Txepetxek argi dioenez, bere ama-hizkuntzan erabat kulturizatutako hiztunek eta hizkuntza berori, bigarrena izanik, erabat berreganatu eta beren pentsabide ere bilakarazi duten "hiztun oso" berriek osatzen dute hizkuntza baten euskarria, horiek bait de maiote garapen osorako aukera bakarra.

Beste hau ere azpimarratu beharko litzateke hemen, Txepetx berarekin batera: euskara gaurko egoeratik garaitzaile aterako ba-

da, euskara bigarren hizkuntza bezala ikasten dutenen kopuruak, era berean, gaztelania ikasten dutenenak baino handiagoa izan behar duela.

Izan ere, hizkuntza bat galbidean aurkitzen bada, beste batek tokia eta bere betekizunak hartzen dizkiolako da. Nolabait egoera diglosikoa sortu delako. Lurraldeko jatorrizko hizkuntza baino baliagarriago gertatu delako beste bat. Egoera hori gaingitu nahi bada, bertako hizkuntzaz edozertarako baliatuko direnen kopurua handitu egin beharko, nagusitzen ari zen hizkuntzaz baliatuko direnenak murrizten joan beharko duelarik. Era honetan bakarrik gaingituko da eta egoera diglosikoa.

Ondorioz, zera esan daiteke: hizkuntza bateko "hiztun oso"en taldea zenbat eta handiagoa, orduan eta ziurtatuagoa hizkuntza berorren etorkizuna.

Zalantzarik gabe, euskal hiztunen kopurua handitzerakoan, betekizun garrantzitsua joka dezake eskolako irakaskuntzak. Eta, dirudienez, eskolaren eragina nabaritzen hasia da jadanik arlo honetan. Mari Jose Azurmendik oraintsu argitaratu berria duen lantxo batean (ikus *Juventud Vasca 1986*, 7. kapitulua), honako zehaztapen hauek aurki daitezke gazteriak euskararekiko duen jarrera aztertzen denean:

euskararen ezagupena adin-taldeak kontutan harturik				
	15-17 urte	18-20	21-24	25-29
euskara ulertzen du %	30,1	30,6	27,7	27,1
euskaraz mintzatzen da %	18,2	18,5	15,5	17,6
euskaraz irakurtzen du %	18,2	18,5	15,3	14,7
euskaraz idazten du %	35,7	28	25,4	23,2
ez daki %	40,3	45	49,7	52,1
euskaraz gaztelaniaz				
baino hobeto mintzaten da %	5,3	4,5	1,3	4,4
gaztelaniaz hobeto egiten du %	82,8	85,1	92,3	87,5
bietan berdintsu	10,7	8,8	4,5	5,8

Taula hau komentatzeko, ikerlari beraren hitzak aldatu ditut hona: "gaiari dagokionez, bildutako zehaztapen horien esanahiak zenbait zailtasun sortzen badu ere interpretatzerakoan, honako hau adieraz daitekeela dirudi:

- batere euskararik ez dakitela diotenen kopurua gutxitzen doala adinarekin batera, zaharrenak direlarik gutxien eza-gutzen dutenak eta gazteenak, alderantziz, euskara gehien dakitenak.
- 25-29 urtekoen taldetik % 52,1 bada euskararik batere ez dakiena, 15-17 urtekoen taldean % 40,3 da gauza bera dioena. Uste dugunez euskarak irakaskuntzan, azken urteotan, hartu duen eraginari zor zaio hau nagusiki”.

Mari Jose Azurmendik bildu eta komentatu dituen zehaztapen hauei, gainera, hainbat ohar egin behar zaie:

- euskarak irakaskuntzan ez du tokirik izan oraintsu arte. Orain 8 ikasturte hasi zen legez euskarazko eta euskararen irakaskuntza: 1979ko apirilkoa da “elebitasunaren dekretua”, garai haietan Madriletik emana.
- 1986an ikertutako gazteriaren talderik gazteenak ere aukera gutxi izan du euskara eskola bidez era egokian ikasteko, ordurako Oinarrizko Hezkuntza Orokorreko (OHO) ikasketei hasiera emana bait zien.
- guzti horregatik, hemendik urte batzuetara jakin ahal izango da irakaskuntzak euskararen berreskurapenean duen benetako eragina eta garrantzia, Eskolaurreko lehen urtetik euskara lantzeari ekin ziotenek OHOkoko ikasbide luzea amai dezatenean, alegia.

Dena dela, argi ikus daiteke, mugapen horiek kontutan harturik ere, irakaskuntzak bere betekizuna duela egungo egoera diglosikoa euskararen alde aldarazterakoan.

Hala eta guztiz ere, gaia aztertzerakoan bi ikuspuntu ezberdinetatik begiratu behar zaiola arazoari, uste dut: 1) legezko egoera nolakoa den eta nola betetzen den legeak dioena, alde batetik, 2) eskola bidez ikasitako euskara hori erabiltzeko nolako aukerak izango dituen euskal hiztun berriak, eskolan ikasitako euskara galdu edo ahaztu ere egin bait daiteke erabili ezagatik.

Legezko egoera

Euskararen eta euskarazko irakaskuntza lehenengo aldiz legez-tatu zuen araudia 1979ko apirilko “Elebitasun dekretua” da. De-

kretu horrek eta urte bereko abuztuko beste agindu batek euskaraz eta euskara irakasteko aukerak, posibilitateak irekitzen zituen, beharrezko egin gabe.

Handik gutxira, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak arlo bera berreraupetzen du 1981ko maiatzean (Ezin ahaztuko da 1981eko hasieratik Hezkuntza-ahalmenak Eusko Jaurlaritzak bereganatuak zituela eta hortik aurrera berari zegokiola Euskal Herriko irakaskuntza araupetzea). Geroztik, euskara ikastea derrigorrezko eginkizuna du eskolaurreko eta OHOkoko ikasleak.

Araudi berri honek hiru bide irekitzen dizkio euskarari irakaskuntzan: irakaskuntza osoa oinarriz euskaraz egin daiteke, kasu honetan gaztelania beharrezko ikasgaietako bat izango delarik; irakaskuntza guztia euskara eta gaztelania erabiliz bidera daiteke, ikasgai batzuk hizkuntzetako batean eta beste batzuk bestean jorratu eta landuko direlarik; eta, azkenik, irakaskuntza guztia oinarriz gaztelaniaz gauzatuko bada ere, euskara ezinbesteko ikasgaietako bat izango da.

1982ko azaroan, Eusko Legebiltzarrak "Euskararen Normalizaziorako legea" gauzatu zuen, normalizazio hori era honetan araupetuz:

- Euskal Herriko biztanle guztiak dute euskara ikasteko eta euskaraz baliatzeko eskubidea, ez, ordea, derrigorrezko-tasuna.
- Euskal Herriko biztanle guztiak euskara eta gaztelania eza-gut ditzaten neurri egokiak jartzera beharturik daude bertako agintariak.
- Derrigorrezko ikasketen amaieran (OHO bukatzerakoan, alegia), ikasleak euskararen erabilera nahiko eta eraginkor baterako gaiturik egon daitezen bideak eta ahalbideak jartzera beharturik daude Euskal Herriko Hezkuntza agintariak.

Lege honek dioena bideraturik zegoen 1981eko maiatzaz geroztik, lehenago aipaturiko Hezkuntza Sailaren agindu haren bidez, irakaskuntzaren arloan, *lege* mailan. Ikus daitekeenez, beraz, euskararen irakaskuntzak legezko azpiegitura ziurtaturik dauka irakaskuntzaren arloan bederen.

Legeak dioena beteko balitz, Txepetxek dioten beste hura ere betetzen hasiko litzateke neurri batean: galbidean dagoen hizkun-

tza bat salbatzekotan, galbidekoa ikasten dutenek nagusitzen ari zen hizkuntza ikasten dutenak baino gehiago izan beharko luketela, hain zuzen ere. Egungo legediak ziurtatuko lukeena ez da bere zehaztasunetan horixe bera, baina bai horren aurreko urratsa: ikasle guztiak euskara eta gaztelania ikas ditzatela. *Erabilerak* erabakiko luke, hortaz, hemen auzia: biak jakinik ere, zeinetaz gehiago baliatuko litzatekeen da arazoa. Geroago honetaz gehiago.

Gauza bat da, ordea, legezketasuna eta beste bat eguneroko praxi erreala. Eta gaurko errealitateak baditu bere eragozpenak:

1. Irakaskuntza euskaldundu nahi bada, irakasleek euskaldunak izan beharko lukete. Teoriaz onar daiteke euskararik ez dakiten irakasleak ere lanean ihardutea. Baina praktikan lagun arteko dinamika-arazoak sortzen dira: irakasleen artean gaztelaniaz mintzatzera beharturik leudeke irakasle euskaldunak klaustro-bileretan eta abar luze batean. Euskararik ez dakitenen artean larritasuna sor daiteke —sortu den bezalaxe—, beren lan-etorkizuna zalan-tzan jar daitekeelarik eta horrexegatik euskararen aurkako jarrera har dezaketelarik, eta hainbatek hartu du jadanik. Guzti honek euskarazko eta euskararen irakaskuntzaren eraginkortasuna gutxiagotu egiten du.

2. Eskola Publikoan bereziki, arazo administratibo larria sortu da: irakaskuntza euskalduntzeko legeak gauzatu dira, baina irakasle ez-euskaldun askoren egoera administratiboaz ez da aldatu nahi izan: funtzionari izaten jarraitzen du, eta, bere gogoz eta erabakiz ez bada, ezin da hori euskara ikastera behartu. Eta lanpostua *lege organiko* baten bidez ziurtaturik daukanez, egoerak bere alde jotzen du. Horrelako askok entente bat planteatu dio euskal Hezkuntza-arduralaritzari, eta apostu egiten dabil euskararik ez duela ikasiko adieraziz, ez dagoela horretara behartuko duenik esanez.

3. Gogo onez euskara ikasten ari den eta euskara ikasteko prest dagoen irakasle asko dago. Hezkuntza-arduralaritzak ere prestatu du horretarako ihardunbide berezi bat, IRALE izeneko programa. Eta jadanik irakasle-funtzionari askok ikasi du euskara programa horren bitartez, eta, portzentaiak kontutan harturik, euskal hiztun diren irakasleen kopuruak gora egin du azken urteotan.

4. Hori horrela izanik ere, legeak ez du eperik jarri Euskal Herriko eskoletako irakasleagoak zenbat urtetako epearen buruan euskaldundurik egon behar duen erabakiz. Zehaztapen-falta honek badu bere ondoriorik ekonomi arloan: zein diru-kopuru es-

kainiko zaio urtero-urtero irakaslegoa euskalduntzeari? Unean uneko eta aldian aldiko egoera politikoaren esku dago hori. Legebiltzarkideak eta, ondorioz, Hezkuntzako arduradunak ez daude beharturik era zehatz bati jarraituz jokatzera. Irakasleak euskalduntzeke, ezin irakaskuntza euskaldundu. Euskararen Normalizaziorako Legearen garrantzia, irakaskuntzari dagokionez, arrazoi horrexegatik nahikoa ahuldurik geratzen da. Irakaslegoaren euskalduntzea, neurri handi batean bederen, arazo ekonomikoa da. Arlo hau legez zehaztu gabe dago oraindik.

5. Eskola Publikoan egoera horrelatsukoa delarik, irakaskuntza pribatuaren arloan —eta ez ditut Ikastolak talde honetan sartzen— patxada handiagoz dabil oraindik hainbat eta hainbat erakunde erlijioso. Badira legea zehatz-mehatz betetzen duten erlijiosoen ikastetxeak, legeari aurrea hartu ziotenetakoak ere badiren bezalaxe. Beste batzuk, ordea, lasai-lasai dabilta oraindik. Eta hau gertatzen bada, legeak eperik markatzen ez duelako gertatzen dela pentsa daiteke.

6. Euskara irakaskuntzan legez sartzeak irakaslegoaren prestakuntzan ere suposatzen du aldaketarik: Irakaslego-Eskola Unibertsitarietan ez bait zuen horrelakorik jaso gaur egun lanean ari den irakasleen talderik handienak. Arazo honetaz ez dago ezer erabakirik. Oraindik ez da prestakuntza didaktiko horren behin-behineko disceinu osorik egin. Ikastaroak eta prestatzen dira, baina ez da sakon aztertu eta prestatuturiko programaketa bateraturik.

Aipaturiko arazo hauek legezko egoerak izan zezakeen eragina nolabait lainotu baino ez dute ekiten. Eta konponbideak, etortzekotan, arazo horiek konpontzen hastetik etorri beharko luke neurri batean bederen.

Dena dela, Eskola izan daitekeela euskararen egoerentzat irtenbide bat suposatzeke, badugu beste jarrera-adierazpenik ere. Orain urte t' erdi edo Euskal Herriko Unibertsitatearen Zorroagako Psikologia Sozialaren taldeak burutu zuen ikerlan baten ondorioz, zera jakin ahal izan genuen: euskal gazteriaren (OHOk azken mailakoekin, Batxilergoko eta Lanbide-Hezikatako ikasleekin bideratu zen ikerketa: Lurralde Autonomoko hiru probintzietako 370 ikasgelatako 3.010 ikaslerekin, hain zuzen ere) euskararekiko jarrera, honelatsu agertzen da: % 82,6 euskara eskolan ondo ikastearen alde dago, % 11,5ek aurkako jarrera duelarik, eta beste % 5,3k ez du inolako eritzirik adierazten arazo honi buruz. Dakugagunez, gazteria horren gehiengoa euskara irakaskuntza bidez

ikastearen alde dago, horietako askok nolabaiteko esperientzia ere izana bait du euskararekin edo beste hizkuntza arrotz batekin arlo honetan, eta komentziturik ere badago horrela ikas daitekeelakoz: ikerketa burutu zenean ikasle ziren berak ere.

Badirudi, beraz, legeak ezartzen duena ikasle gazteen jarrerarekin bat datorrela. Legea betetzea baino ez da geratzen orain.

Euskal hiztunon eguneroko jokabidea

Ikasitako hizkuntza bat ahaztu ere egin daiteke. Eta ahaztu egiten da normalki erabiltzen ez den hizkuntza. Izan, horixe da euskararen bir-hedapenean agertzen zaigun arazo nagusienetako bat: euskara dakien asko ez dela euskaraz mintzatzen. Eta mintzatzten den askok oso toki mugatua eskaintzen dio euskarari eguneroko praxian. Hona adibide batzuk:

- Euskal eskola batean lanean ari diren hezitzaileak dira. Euskarazko irakaskuntzatik bizi dira. Atsedendian, kafea hartuz, solaserako elkartzten dira irakasle-gelan. Minutu batzuk pasa dira eta guztiak ari dira *gaztelaniaz* eguneroko gertakariak astinduz. Atea itxi gabe dago. Inguruan ikasleak, txikiak eta ez hain txikiak, jolasean.
- Euskal letretan ezaguna den guraso bat da. Euskaraz bakarririk eta euskara hutsean mintzatu behar dugula aholkatu digu hainbat mitin eta hitzalditan. Hiru urteko haurra ikastolara ekarri zigunean, mutikoak ez zekien euskararik. *Gaztelaniaz* ederki mintzo zen.
- Haurrak ikastolara bidaltzen dituzte. Guraso guztiak euskal hiztunak dira. Euskararen aldeko kanpaina eta ekin-tzetan parte hartzen dute. Beren artean ia beti *gaztelania* hutsez baliatzen dira, etxepeko lagunartean bereziki, denak, esan bezala, euskal hiztunak badira ere. Haurrei, ordea, euskaraz (*Jokabide* honek *haurrentzat* adieraz dezakeena: euskara hurrekin hitz egiteko hizkuntza da, eta, heldua izateko, *gaztelaniaz* mintzatu behar da. Behinola, handiak izateko, *zigarroa erretzen* genuen).
- Euskara gure hizkuntza nazionala dugula aldarrikatu digute oraintsu hango eta hemengo mitinetan. Gaurko egunez

—otsailak 26— Gasteizko Legebiltzarrean mintzatu zaizkigu. Ederki hasi dira euskaraz. Baina minutu soil batzuk igaro orduko, gaztelaniara pasa dira, asmo eta egitasmo, asmoen eta egitasmoen kritikak Cervantesen mintzairan adieraziz. Pragmatismorik merkeenaren bidez lortuko ote euskara hizkuntza nazional bilakaraztea?

- Euskarazko irakasleen prestatzaileetako bat da eta horretatik bizi da. Euskara ikasi zuen ikasleetako bat ezagutu zuen. Maiteminak elkartu ditu. Gaztelaniaz mintzatu ohi dira nagusiki (Beno, inguruan sumatzen nautenean, presaka hasten dira euskaraz baliatzen).

Azken egunotan nire inguruan bildu ditudan gertakariak dira. Kontraesanak hortxe daude. Euskararen lanean ari (omen) den jendea da. Asko horrextatik bizi dena.

Gure poltsikoetako hainbat zerga besteak euskalduntzeko dabilte aldi berean. Baina Joxe Antonio Arzek esandako hura ahaztu dugu: "hizkuntza bat ez da galtzen ez dakitenek ikasten ez dutelako, dakitenek hitz egiten ez dutelako baino".

Jatorriz euskararik ez dakiena euskara ikastera jar dadin eta ikasitako euskaraz balia dadin —euskararen erabilera ziurta dezan, Txepetxekin esateko— beretzako hizkuntza berria den honen *erabilgarritasunak* edo *baliagarritasunak* eguneroko bizitzan sumargarri izan behar du. Zenbat eta gehiago izan bere inguruan euskaraz baliatzen diren euskal hiztunak (euskal hiztun osoak, hobe), orduan eta nabarmenagoa izango da sumatuko duen euskararen beharra.

Puntu honetara iritsiz gero, bereizketa bat egin beharra ezin bestekotzat jotzen dut. Ez da nahikoa, ugariak izatea euskaraz baliatzen diren euskal hiztunak; hauek gizarte-arlo eta -maila guztietakoak izan beharko lukete: biztanle soilak bezalaxe kulturaz ondo jantziak eta teknikaz ongi prestatuak ere: herri-arduralaritzako agintariak, tekniko eta administrariak, injineru eta bestelakoak: osagile, irakasle, abokatu, gizarte-laguntzaile etab. Euskara eguneroko bizitzako edozein arlotan erabilgarri eta erabilia dela sumatu behar du hiztun berriak. Bestela, ikasi-berria duen hizkuntzaren prestigio soziala zalantzan jarriko luke eta, honen ondorioz, berorretaz baliatzeko sumatuko lukeen *motibazioa* nahikoa zalantzakorra izango litzatekeela pentsa daiteke. Hau da, *motibazio* horrek euskaraz baliatzen jarraitzeko beharko lukeen *nahikotasun-mailarik* ez luke izango.

Euskal hiztun den gazteriaren ohiturak eta jarrerak kontutan hartzen baditugu, badago zer pentsaturik. Lehenago aipatutako inkesta hartatik jasotzen ditugu honako zehaztapen hauek: etxetik euskara dakitenak % 23,2 badira, etxeko harremanetan nagusiki euskaraz mintzatzen direnak % 10,1 baino ez dira. Gazteria inkestatuaren % 22,5ek bakarrik jotzen du beharrezkotzat solasaldietarako, % 44,2k ez dio inolako garrantzirik ematen horretarako. Gazteria honen ustez, auzo-bizitzan partaide izateko ez du baliotasun handiegirik euskarak: % 18,1ek dio garrantzizko gertatu zaiola eginkizun horretarako, % 49,4i inolako baliotasunik gabea iruditzen zaiolarik. SIADECOK hainbestetan aurkitu duen euskararen erabilera murrizta bera azpimarratuko luke ikerketa honek ere.

Irakaskuntza bidez euskarak jaso dezakeen aurrerakadak inolako etorkizunik izan dezan, euskal hiztunon hizkuntz jokabideak aldatu beharra dago, euskara eguneroko bizitzako edozein eginkizunetarako beharrezko eginez; osagilearekin hitz egiteko bezalaxe dendarietikiko harremanetarako, herri-arduralaritzako administrariekin hitz egiteko bezalaxe laneko arduradunarekiko harremanetarako ere, telefonikako berriemailearekin iharduteko bezalaxe auzitegian arazoak argitzeko ere,... Bestela, euskararen *balio instrumental*a nahikoa murrizta litzateke, eta euskara ikasi duen ikasle gazteak ez lioke erabilgarritasunik aurkituko.

Ondorio bat

Gauzak horrela, eta beste urrats ziurragorik eman ez dadin bitartean, Txepetxek dioten beste irtenbide hura geratzen dela pentsatu behar: erabateko autodefentsarena. Edozertarako euskara hutsez baliatuko den talde zabal baten autodefentsa. Talde honen jokabideak sortuko bait du euskararen beharra, besteetan euskara ikasteko motibazioa indartuz, eta *erabilera* nahikotasun-mailara eramanez. Eta horrela bakarrik sumatuko du gaurko ikasle gazteak euskaraz hitz egiten jarraitzeko *motibazioa*, eta euskararen *ezagupenean* sakontzen jarraitzeko gogoa. Hau da, orduan bakarrik sumatuko dio euskal hiztun gazte berriak euskarari bere *balio instrumental*a, Lambert eta Gardner-en terminologia erabiltzeko.

L.O.

EL EUSKERA Y LA ESCUELA L'EUSKARA ET L'ECOLE

Una de las vías que teóricamente pueden sacar al euskera de su constante regresión es, sin duda alguna, la labor que la escuela puede realizar en la enseñanza de la lengua propia de Euskal Herria. De hecho legalmente están fijadas las bases para que el aprendizaje de esta lengua se normalice en todos los niveles de la enseñanza obligatoria. Y aunque todavía es pronto, pueden detectarse ya algunas consecuencias en el aprendizaje del euskera en los últimos años. Según puede leerse en un informe presentado por María José Azurmendi en Juventud Vasca 1986 el grupo de los más jóvenes (16-18 años) es el que más conoce el euskera en contra del grupo más viejo (25-29) que es el que más la desconoce. Efecto de la acción de la Escuela.

Existen sin embargo serios problemas para poder garantizar la total euskaldunización del sistema educativo obligatorio: la ley no fija plazos para que los profesores en ejercicio —funcionarios de carrera la mayoría de ellos— aprendan el euskera ni las dotaciones económicas correspondientes. Esto acarrea la resistencia de un sector de maestros a aprender el euskera. Hecho que dificulta el cumplimiento de la voluntad de la ley: que todos los alumnos conozcan ambas lenguas de una manera digna al finalizar sus estudios obligatorios.

Otro de los problemas importantes es el uso reducido que hacen de su lengua nativa muchos de los actuales vascoparlantes. Para que el joven euskaldunberri adquiera el nivel mínimo en la utilización del euskera aprendido en la escuela y no la olvide, es necesario que se sienta motivado a usarla. La utilización del euskera en su entorno es, sin embargo, precaria por la dejadez de los vascoparlantes nativos que con gran facilidad —en contra incluso de sus convicciones culturales y políticas— pasa a hablar la lengua dominante. Para que el trabajo que la escuela ejerce en este campo dé los frutos esperados, es necesario un cambio en las costumbres lingüísticas de los vascoparlantes nativos, haciendo del euskera lengua necesaria en todos los ámbitos de la vida diaria.

Un des moyens qui, en principe, peuvent arrêter le recul de l'euskara, c'est sans doute le travail d'enseignement de la langue propre du Pays Basque réalisé par l'école. De fait la loi a fixé les bases d'apprentissage normal de cette langue à tous les niveaux d'enseignement obligatoire. On peut déjà noter quelques unes des conséquences de cet apprentissage de l'euskara ces dernières années. Selon le rapport de Mari-Jose Azurmendi intitulé "Jeunesse Basque 1986" le groupe des plus jeunes (16-18 ans) possède mieux l'euskara, par opposition au groupe des aînés (15-29 ans) qui le connaît le moins bien. Résultat de l'action de l'Ecole.

Il y a cependant de sérieux problèmes pour garantir la totale euskaldun-isation du système éducatif obligatoire: la loi ne fixe pas de délais pour que les professeurs en exercice —fonctionnaires de carrière pour la plupart— apprennent l'euskara et elle ne prévoit pas non plus les moyens financiers nécessaires. Ce qui entraîne la résistance de certains maîtres à l'apprentissage de l'euskara, et s'oppose à l'application de la législation, qui aurait abouti à ce que tous les élèves parviennent à un usage satisfaisant des deux langues au terme de la scolarité obligatoire.

Une autre difficulté provient de l'usage trop réduit de leur propre langue que font les bascophones actuels. Pour que le jeune "euskaldunberri" atteigne le niveau minimum d'utilisation de l'euskara appris à l'école et ne l'oublie point, il faut qu'il se sente invité à l'utiliser. Le niveau d'utilisation de l'euskara par son milieu est cependant insuffisant par suite de la négligence des bascophones d'origine. Ceux-ci —contrairement à leurs propres options culturelles et politiques— passent trop facilement à la langue dominante. Pour que le travail de l'école produise tous ses fruits, il est nécessaire que se produise un changement dans les habitudes linguistiques des bascophones d'origine, de telle sorte que l'euskara devienne la langue nécessaire de tous les milieux de vie ordinaire.